

Оксана Писарчук

ФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬО-РОЗВИВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасна освітня галузь визначається підвищенням інтересу всіх суб'єктів освітнього процесу до створення нового: застосування інноваційних технологій, моделювання освітніх ситуацій, використання інтерактивних та інформаційних засобів навчання. Інноваційна діяльність вимагає принципово нових методичних розробок, нової якості педагогічної майстерності.

Структура інноваційної педагогічної діяльності оптимально відповідна характеру сучасних соціальних процесів, тому формування освітньо-розвивального середовища (ОРС), в якому передбачено створювати нові форми організації навчально-виховного процесу, застосовувати інтерактивні методи навчання і виховання, розробляти ефективні технології освітнього процесу – один із видів інноваційної діяльності, що його впроваджують вихователі сучасних ЗДО.

Успішність інноваційної діяльності забезпечується тим, що педагог усвідомлює практичну значущість різних інновацій у системі дошкільної освіти не лише на професійному, а й на особистісному рівні. На жаль, більшість майбутніх фахівців ЗДО (65 %) відчують значні утруднення, коли йдеться про розвивальне забезпечення навчально-виховного процесу в усій його багатофакторності, індивідуалізацію навчання дітей та інші аспекти реалізації ідей гуманістичного підходу. Крім цього, розвивально-знанневий підхід домінує нині в діяльності багатьох вихователів ЗДО. Водночас перед ними постає інша мета: стимулювати дітей самостійно вивчати довкілля і здобувати елементарні знання, оперувати ними в мисленні та діяльності.

Отже, основним напрямом реформування сучасної дошкільної освіти є перехід до розвивального навчання, упровадження в практику різних його технологій та організація ОРС. Це зумовлює необхідність розробляти теоретичні основи підготовки майбутнього вихователя ЗДО до їх здійснення.

Глиbokі традиції української та зарубіжної гуманістичної педагогіки, а також психології та акмеології, що пов'язують процеси навчання, виховання, особистісного розвитку з широким впливом соціального макро- і мікросередовища, насамперед сім'ї, дитячого і педагогічного колективів, відображені у працях Ш. Амонашвілі, Р. Бернса, П. Блонського, Л. Божович, В. Давидова, Л. Занкова, Я. А. Коменського, А. Маслоу, Й. Г. Песталоцці, С. Русової, В. Сухомлинського, К. Ушинського, Е. Фромма та ін.

Науково обґрунтовані моделі й різні аспекти створення освітнього середовища (простору) загальноосвітнього і вищого навчальних закладів вивчали Н. Гонтаровська, Т. Ісаєва, О. Кіліченко, О. Смолінська, О. Федій, А. Цимбалару, І. Шалаєв, О. Ярошинська та ін. Важливим сучасним напрямом педагогічних досліджень є вивчення питань формування інформаційно-освітнього середовища ЗВО (М. Моїсеєнко, Л. Морська, С. Мякішев, С. Назаров та ін.).

Опрацювання психолого-педагогічних джерел дає підстави стверджувати, що вітчизняною та зарубіжною наукою накопичено певний позитивний досвід у розробці теоретичних передумов підготовки майбутнього вихователя до організації ОРС на гуманістичних засадах. В Україні ці проблеми досліджують В. Бондар, В. Галузинський, С. Гончаренко, Н. Кічук, К. Крутій, І. Підласий та інші науковці. Серед вітчизняних і зарубіжних учених варто відзначити також І. Бежа, Л. Даниленка, І. Дичківську, О. Пехоту, О. Попову, Л. Подимову, В. Сластьоніна, А. Хуторського.

Особливості різнорівневої підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти до інноваційної діяльності проаналізовано в працях Н. Гавриш, Л. Кідіної, Л. Козак, Ю. Косенко, Т. Поніманської та інших дослідників, де визначено змістовий (теоретичний і практичний) складник, педагогічні умови, інноваційні форми та

методи професійної підготовки молодших спеціалістів, бакалаврів і магістрів дошкільної освіти.

Сучасні українські та зарубіжні дослідники (М. Бургін, Л. Даниленко, В. Завгвзінський, В. Паламарчук, О. Савченко, Т. Шамова та ін.) також приділяють достатню увагу проблемі інноваційної діяльності педагогічних працівників.

Дослідження підтверджують необхідність спеціальної підготовки студентів до інноваційної педагогічної діяльності. Майбутні фахівці повинні володіти не лише професійно значущими якостями, а й розуміти суть, зміст, види і методичку сучасних інноваційних технологій, фундаментальні характеристики інноватики в дошкільній освіті.

Ознайомлення з висновками наукових напрацювань учених, практичним досвідом підготовки студентів педагогічних ЗВО до майбутньої професійної діяльності, вивчення досвіду роботи вихователів дало змогу в контексті дослідження виявити певні суперечності, які об'єктивно існують в навчально-виховному процесі ЗВО і педагогічній діяльності вихователя, зокрема між:

– необхідністю інтелектуалізації навчальної і педагогічної праці майбутніх фахівців в освіті, здатних до проєктування, моделювання, прогнозування, регулювання, оцінки власної інтелектуальної, професійної діяльності і змістом професійної підготовки, який часто не забезпечує формування інноваційного мислення;

– домінуванням у вищій педагогічній школі традиційних методів навчання і необхідністю оволодіння способами дослідницької діяльності, реалізації творчого потенціалу у професійній діяльності.

Формування ОРС є важливим компонентом професійної підготовки майбутніх вихователів до інноваційної діяльності, що забезпечує вдосконалення інтелектуальних ресурсів, творчий саморозвиток особистості та є передумовою інновацій у професійній діяльності.

Оскільки поняття «інновація» набуло широкого значення у педагогічних дослідженнях, у кінці ХХ ст. виникла особлива наука – педагогічна інноватика, що перебуває на перетині загальної

інноватики, методології, теорії та історії педагогіки, психології, соціології, теорії управління та економіки тощо.

У нашому розумінні, інноваційна діяльність – це системне поняття, яке є комплексом заходів, що їх застосовують для забезпечення інноваційного процесу на конкретному рівні освіти, а також відображає сам процес. Основними функціями інноваційної діяльності є зміна компонентів педагогічного процесу: цілей, змісту освіти, форм, методів, технологій, засобів навчання, системи управління тощо. Особливістю інноваційного процесу є його циклічний характер, що виявляється в структурі етапів, які проходить нововведення. Інноваційний процес – це сукупність процедур і засобів, за допомогою яких педагогічне відкриття або ідея перетворюються на соціальне, в т.ч. освітнє нововведення. Інноваційну діяльність характеризують системністю, інтегральністю, цілісністю. Отже, діяльність, що забезпечує перетворення ідей у нововведення, а також формує систему управління цим процесом і є інноваційною діяльністю [Хуторской А., 2005].

Оскільки інноваційний процес можливий завдяки вдосконаленню інноваційної діяльності, для аналізу інноваційних процесів ключовим є поняття «інноваційна діяльність». Інноваційна діяльність – це мегадіяльність, спрямована на перетворення всього комплексу особистісних характеристик суб'єкта, яка забезпечує не лише адаптацію до швидко змінної соціальної та професійної реальності, а й можливість впливу на неї [Карпова Ю., 2004, с. 24].

Синтез інноваційної діяльності і освітнього процесу є важливим засобом формування уявлень, знань, умінь, навичок сучасного мислення, що відображають цілісне бачення картини світу, в якому всі сфери життєдіяльності взаємопов'язані, взаємозумовлені, взаємоінтегровані.

Оскільки інноваційна діяльність залежить від інтенсивності інноваційних процесів і характеру взаємовідносин із середовищем, вагомим поняттям педагогічної інноватики є формування ОРС.

Освітнє середовище є частиною соціокультурного і дослідники його визначають як комплекс спеціально організованих психолого-

педагогічних умов, у наслідок взаємодії з якими відбувається розвиток і становлення особистості. Необхідність всебічного вивчення освітнього середовища породила особливий науковий інтерес до проблеми, що відображено у численних дослідженнях сучасної психолого-педагогічної науки. Зокрема, вчені розглядають взаємозв'язки культурологічних моделей освіти й освітнього середовища (В. Біблер, В. Зінченко, І. Якіманська); аналізують взаємини «дитина–середовище» (Л. Новіков, М. Смірнов); досліджують взаємозв'язки предметного середовища школи та емоційного стану її суб'єктів (М. Лерноушек, Д. Маркович, Г. Мешко, К. Ріттельмайер, Р. Штейнер). На сучасному етапі визначено рівні освітнього середовища (Г. Ковальов, В. Ясвін), проаналізовано його структуру (Є. Клімов, М. Копосова, Е. Саленко, С. Тарасов), виявлено типи (Н. Лабунська, Т. Менг, І. Улановська), розглянуто освітнє середовище як чинник гендерної соціалізації (О. Кікінежді, В. Кравець).

Аналіз психолого-педагогічної літератури дає підстави для висновку, що освітнє середовище може бути не лише умовою, а й засобом виховання (суспільне явище), навчання (предмет спільної педагогічної діяльності) і розвитку (перетворення соціального індивіда в особистість, спільноти в суспільство).

Центральною дефініцією нашого дослідження є поняття «освітньо-розвивальне середовище». Теоретико-методологічною основою для визначення сутності ОРС є концепції сучасних дослідників, які вивчають різні аспекти категорії «середовище» (В. Ясвін, О. Ярошинська та ін.), «освітній простір» (Б. Ельконін), «освітнє середовище професійної підготовки майбутнього вихователя» (К. Крутій).

У найширшому контексті ОРС – це соціокультурний простір, у межах якого з різним ступенем організованості здійснюється процес розвитку особистості.

На основі аналізу наукової літератури [Сластенин В., 1997; Слободчиков В., 2003; Ярошинська О., 2011 та ін.] та емпіричного досвіду організації навчально-виховного процесу в ЗДО і вищій школі

ОРС трактуємо як систему впливів та умов формування особистості, а також можливостей для її розвитку, що містяться в його просторово-предметному, психолого-дидактичному, пізнавально-мотиваційному та соціально-комунікаційному компонентах. У такому визначенні відзначено особливе методологічне значення поняття «можливості», яке зацентроване на ролі особистості в засвоєнні ресурсів середовища, оскільки визначається специфічними властивостями середовища і властивостями самого суб'єкта. Середовище, яке забезпечує формування навчально-пізнавальної діяльності суб'єктів, характеризується гнучкістю, неперервністю, варіативністю, інтегрованістю, відкритістю і комунікативністю.

Як свідчить аналіз наукової літератури, щоб освітній простір став розвивальним середовищем, він має набути таких властивостей:

– гнучкості, що означає здатність освітніх структур до швидкої перебудови відповідно до потреб особистості, навколишнього середовища, суспільства;

– неперервності, що виражається через взаємодію і наступність у діяльності всіх суб'єктів;

– варіативності, в якій передбачено зміну ОРС відповідно до потреб дитини;

– інтегрованості, що забезпечує вирішення виховних завдань за допомогою посилення взаємодії компонентів, які входять у його структуру;

– відкритості, у якій передбачено широку участь усіх суб'єктів освіти в управлінні, демократизацію форм навчання, виховання та взаємодії;

– налаштованості на спільне діяльне спілкування всіх суб'єктів освітнього процесу, що його здійснюють на основі педагогічної підтримки як особливої, прихованої від очей вихованців позиції педагога [Крутії К., 2009].

ОРС є функціональним і просторовим об'єднанням суб'єктів освіти, між якими встановлюються тісні різнопланові функціональні взаємозв'язки, і може характеризуватись як модель соціокультурного простору, в якому відбувається становлення особистості. Його

визначають як комплекс психолого-педагогічних, матеріально-технічних, санітарно-гігієнічних, ергономічних, естетичних умов, що забезпечують організацію життя суб'єктів навчання.

Одним із важливих факторів формування особистості майбутнього вихователя, його навчальної діяльності є освітнє середовище ЗВО, у якому він живе, навчається, спілкується, засвоює соціальний досвід.

На основі результатів аналізу наукових досліджень нами виокремлено такі структурні компоненти ОРС: просторово-предметний, психолого-дидактичний, соціально-комунікаційний та пізнавально-мотиваційний.

Отже, важливим в ОРС є *просторово-предметний компонент*, що охоплює архітектурні особливості будівлі, обладнання, умови навчально-виховного процесу, що стимулюють розвиток особистості.

Соціально-комунікаційний компонент визначають насамперед типом культури, соціальними нормами взаємодії, міжособистісними стосунками вихователів, дітей і батьків.

Психолого-дидактичний компонент спрямований на забезпечення змісту освітнього процесу, що його засвоюють через різні види діяльності, організацію навчання, відповідність методів навчання розвитку учнів. Своєрідним ядром цього компонента є відповіді на запитання: «Чого навчати?», «Як навчати?», «Як навчити результативно?», «Як вчитися?».

Пізнавально-мотиваційний компонент передбачає формування позитивного ставлення до навчально-пізнавальної діяльності, здатність до постановки значущих цілей, наполегливість та самостійність у їх досягненні, є синтезом пізнавальних процесів, розвиненого інтелекту, волі та емоцій, що забезпечує реалізацію ідей та думок у практичній діяльності, характеризується наявністю у особистості потреби, мотивів, інтересів до пізнання.

До структури ОРС належать і суб'єкти освітнього процесу, які формують його, постійно на нього впливають. Однак і ОРС впливає на кожного суб'єкта освітнього процесу. У цьому контексті ОРС можна розглядати і як предмет, і як ресурс спільної діяльності.

В освітньому середовищі кожен суб'єкт освітнього процесу здійснює свою діяльність, використовуючи навчальні, психологічні, просторово-предметні елементи цього середовища в контексті сформованих соціальних відносин. Таким чином, якість освітнього середовища можна визначити як якість просторово-предметного, психолого-дидактичного, соціально-комунікаційного і пізнавально-мотиваційного компонентів, як зміст цього середовища, як якість соціальних відносин у такому середовищі, а також і якість їх зв'язків.

Розвивальний ефект кожного компонента освітнього середовища можна забезпечити лише за наявності комплексу можливостей для саморозвитку всіх суб'єктів освітнього процесу. Цей комплекс охоплює чотири структурні компоненти, які можливо проєктувати, моделювати та експертизувати. Просторово-предметний компонент повинен забезпечувати різновид просторових умов, пов'язаність їх функціональних зон, можливість оперативного змінення, керованість і відповідність життєвим проявами.

Характеризуючи сутність кожного компонента, акцентуємо особливу увагу на діяльній функції цих компонентів: реалізація принципу єдності навчання, виховання та розвитку шляхом оволодіння видами діяльності, необхідними для вікової соціалізації дітей (ігрова, навчальна, комунікативна, дослідницька та ін.). Добір діяльностей визначають тими соціальними, психолого-дидактичними цілями навчання і розвитку, які реалізує конкретна освітня система і які є системотвірним початком для визначення змісту і методів навчання та виховання в ЗДО.

Ґрунтуючись на визначенні сутності поняття ОРС, його компонентів і сфер впливу, охарактеризуємо сутнісні ознаки ОРС сучасного ЗВО. Роль освітнього середовища повинна виявлятися в можливості створювати умови для професійного й особистісного розвитку кожного студента. Це пов'язано з організацією творчої діяльності студентів шляхом «занурення» їх у процес пізнання, що активно і стрімко розвивається та інтегрує у собі навчальну і професійну спрямованість. Тобто освітнє середовище передусім має бути пізнавальним, оскільки саме пізнавальна діяльність студентів

більшою мірою зумовлює хід і результати професійно-педагогічної підготовки.

Оскільки активність і самостійність у пізнавальній діяльності тісно пов'язані, важливим чинником професійного розвитку в ОРС сучасного ЗВО є самостійна робота студентів, у процесі якої студент – активна творча особистість, творець власної культури, освіти, готовності до майбутньої професії. Самоосвітня діяльність не лише формує у студентів навички пізнавальної діяльності, які необхідні їм для здійснення неперервної освіти упродовж подальшої трудової діяльності, а й має велике виховне значення, оскільки розвиває самостійність як професійну якість, що відіграє важливу роль у структурі особистості сучасного фахівця.

Вважаємо, що у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців освітньої галузі інноваційне навчання повинно бути зорієнтоване на:

- створення можливостей займати активну та ініціативну позицію в навчально-пізнавальній діяльності;
- цілеспрямоване формування знань, умінь, компетентностей, завдяки відповідній трансформації змісту, методів, форм, технологій навчання;
- свідомий аналіз професійної діяльності на основі мотивів та диспозицій;
- відкритість до середовища та професійної новизни;
- творчо-перетворювальне ставлення до навколишнього світу;
- прагнення до самореалізації, втілення у професійній діяльності власних намірів, життєвих цілей;
- суб'єктивацію культурних зразків в особистісно-змістові.

Основне уявлення про інноваційні технології в дошкільній освіті майбутні фахівці отримують з різних джерел: під час вивчення психолого-педагогічних дисциплін, ознайомлення з відповідною літературою в процесі практики в інноваційних ЗДО. Л. Машкіна визначає пріоритетну роль викладачів у формуванні знань про нові педагогічні технології, які мають вирішальне значення у забезпеченні

позитивного становлення майбутніх вихователів до педагогічних інновацій [Машкіна Л., 2000].

В інноваційних освітніх перетвореннях важливими також є вимоги до рівня теоретичних знань про формування ОРС і характеру практичної підготовки вихователя. Викладач повинен уміти спрямовувати навчально-виховний процес на особистість вихованця, сприймати і регулювати свою професійну діяльність так, щоб кожна дитина мала усі можливості для самостійного та високоефективного розвитку [Сластенин В., 1997].

А це визначає нову проблематику і зміст професійної та особистісної підготовки вихователя, актуалізує необхідність створення педагогічних систем, зорієнтованих на інноваційну діяльність, і відповідно на пошук нових підходів до підготовки майбутнього вихователя. Тому під час навчання він має формувати творчу уяву, стійку систему знань, що характеризують суть, структуру і види інноваційної педагогічної діяльності, уміння цілеспрямовано генерувати нові нестандартні ідеї, використовуючи інтелектуальні інструменти і механізми самореалізації, психолого-педагогічні знання про освоєння і впровадження інноваційних процесів у систему освіти, систему спеціальних психолого-педагогічних методів, прийомів і засобів, які забезпечують можливість активно включатися в інноваційну педагогічну діяльність.

Сукупність суспільно-політичних, науково-технічних, і соціокультурних перетворень, що визначають завдання, адресовані дошкільній освіті, вимагає від сучасного вихователя вміння вирішувати комплекс нових, не властивих йому раніше науково-теоретичних і практичних завдань, а також знати і забезпечувати реалізацію усіх компонентів ОРС ЗДО.

Вважаємо, що вихователь інноваційного спрямування повинен уміти реалізувати в межах навчально-виховного процесу:

- 1) педагогічний гуманізм («прийняття» кожного вихованців, довіра до них);
- 2) емпатійне розуміння вихованців (прагнення і вміння «відчувати іншого як самого себе»);

- 3) співробітництво у «співавторстві педагогічного процесу»;
- 4) діалог (уміння «чути» дитину, цікавитися її думкою, вести міжособистісний діалог на основі рівноправ'я);
- 5) особистісну позицію (здатність творчого самовираження, відкритий у вираженні своїх почуттів, емоцій).

Теоретичну підготовку студентів доцільно здійснювати під час проведення лекцій-діалогів. Майбутні вихователі ознайомлюються із загальними засадами педагогічних інновацій (що таке педагогічна інноватика, інноваційність, інноваційне навчання, класифікація педагогічних нововведень; пріоритетні завдання сучасної початкової освіти); системними, модульними та локальними інноваційними педагогічними технологіями («Будинок вільної дитини» М. Монтесорі; «Йєна-план-школа» П. Петерсена; антропософські школи (вальдорфська педагогіка) Р. Штейнера; «Школа успіху і радості» С. Френе; «Школа для життя, через життя» Ж. О. Декролі; технологія розвивального навчання Б. Ельконіна і В. Давидова; технологія раннього навчання М. Зайцева і Г. Домана; технологія розвитку творчої особистості Г. Альтшуллера; технологія фізичного виховання дітей М. Єфименка); інтерактивним навчанням і технологіями розвитку критичного мислення дітей (суть інтерактивного навчання, класифікація інтерактивних технологій, види інтерактивних вправ); технологією проблемного навчання (проблемна ситуація, типи проблемних ситуацій, постановка проблеми на заняттях та шляхи її вирішення); технологією колективного навчання та виховання (форми, методи колективного навчання, створення динамічних груп, навчання один одного в групах); інтеграцією в освітньому процесі ЗДО (інтегрований підхід, тематичне планування інтегрованих занять, технологія інтегрованих занять, методика побудови інтегрованих занять); проєктною технологією (мета і завдання технології, типи проєктів, вимоги до проєктів, алгоритм роботи над проєктом); ігровими технологіями (класифікація ігор, етапи проведення ігор, підбір та використання ігор на заняттях); технологією особистісно орієнтованого навчання (мета, завдання й особливості технології, основні вимоги).

Готовність студентів до інноваційної діяльності в навчально-виховному процесі ЗДО виявляється в умінні проєктувати заняття, враховуючи структурні компоненти ОРС. На практичних заняттях студенти ознайомлюються з важливими етапами проєктування занять та компонентів ОРС, а саме:

- психолого-педагогічні аспекти організації заняття;
- мотиваційно-організаційний етап (студенти ознайомлюються з різними шляхами створення мотиваційної навчальної діяльності (бесіда, створення проблемної ситуації, використання інтерактивної вправи «Мозкова атака», опрацювання тексту періодичних видань, діяльність за технологією «Незакінчене речення», виготовлення саморобних наочних посібників, використання творчих завдань, використання художньої та науково-популярної літератури, створення ситуації успіху, діяльнісний підхід до навчання, діяльність за допомогою екстраполяції, використання пізнавальних ігор та ігрових ситуацій));
- виконавчо-діяльнісний етап заняття (майбутні вихователі повинні оволодіти загальними підходами до організації виконавчо-діяльнісного етапу, вмінні організовувати навчально-пізнавальну діяльність у комунікативно-діалоговий та ігровий моделях ОРС);
- повторення і закріплення навчального матеріалу. На практичних заняттях студенти знайомляться з основними вимогами до організації повторення вивченого матеріалу, вчать підбирати завдання для поточного повторення, порівнювати реальні результати з очікуваними, аналізувати отриманий результат, встановлювати факти, аналізувати причини, планувати дії щодо подальшого вивчення тієї чи іншої теми [Енциклопедія педагогічних, 2009].

Крім цього, підготовлений до інноваційної діяльності майбутній вихователь повинен мати сформовані професійні й особистісні якості, а саме: усвідомлювати сенс і цілі освітньої діяльності у контексті актуальних педагогічних проблем сучасної школи; мати осмислену, зрілу педагогічну позицію; умінні по-новому формулювати освітні цілі з предмета, певної методики, досягати й оптимально переосмислювати їх під час навчання; бути здатними вибудовувати

цілісну освітню програму, яка враховувала б індивідуальний підхід до учнів, освітні стандарти, нові педагогічні орієнтири; визначати співвіднесення сучасної реальності з вимогами особистісно-орієнтованої освіти, коригувати освітній простір за критеріями інноваційної діяльності; мати здатність бачити індивідуальні здібності дітей і навчати відповідно до їх особливостей; уміти продуктивно, нестандартно організовувати навчання та виховання, тобто забезпечувати творення дітьми своїх результатів і, використовуючи інноваційні технології, стимулювати їх розвиток; володіти технологіями, формами і методами інноваційного навчання, у яких передбачено уміти на основі особистого досвіду і мотивів вихованців бути співторцем мети їх діяльності; навчитися бачити, адекватно оцінювати, стимулювати відкриття та форми культурного самовираження вихованців; уміти аналізувати зміни в освітній діяльності, розвитку особистісних якостей вихованців; бути здатними до особистісного творчого розвитку, рефлексивної діяльності, усвідомлювати значущість, актуальність власних інноваційних пошуків і відкриттів [Дичківська І., 2004, с. 280].

Щоб студенти опанували інноваційні технології навчання, на факультеті педагогіки і психології ТНПУ започатковано проведення цільових науково-практичних семінарів на теми: «Педагогіка з новітніми технологіями навчання фахових дисциплін дошкільної освіти», «Взаємозв'язок навчання, виховання і розвитку дітей», «Сутність розвивального навчання», «Організація навчального співробітництва», «Методи навчально-пізнавальної діяльності», «Сутність та особливості інтерактивного навчання», на яких формуємо розуміння того, що ОРС – це один із основних факторів формування і розвитку особистості, а розвивальне навчання є стрижнем цього середовища.

Будь-який компонент ОРС повинен бути емоційно розвивальним. К. Крутій визначила умови, які можуть забезпечити емоційно-розвивальний характер компонентів освітнього середовища:

– позитивні стосунки між учасниками навчально-пізнавальної діяльності: емоційно-підтримувальний компонент;

- чіткий режим, що організовує процес життєдіяльності особистості в освітній установі: емоційно-розвивальний компонент;
- зовнішньо-предметна обстановка (колірне оформлення предметного середовища, зручність парт, столів, меблів та ін.): емоційно-налаштовувальний компонент;
- організація навчально-пізнавальної діяльності (ігри, навчання, самостійна робота): емоційно-активізаційний компонент;
- використання на заняттях евристичних вправ, частково пошукових і дослідницьких методів: емоційно-тренувальний компонент [Крутії К., 2009].

На нашу думку, ОРС дошкільного навчального закладу – це компонент його системи, який забезпечує організацію навчально-пізнавальної діяльності дітей відповідно до вікових особливостей, забезпечує динамічну єдність компонентів і суб'єктів освітнього процесу (дитина, вихователь, батьки) і системи їхніх відносин.

Таким чином, для формування готовності студентів до інноваційної педагогічної діяльності необхідні наступні умови: наявність мотивації на перетворювальну діяльність; чітке уявлення про інноваційну готовність та її структурні компоненти; творче перетворювальне ставлення до педагогічної діяльності; діалогове навчання; виражена потреба в самореалізації, перетворенні та здійсненні у професійній діяльності своїх намірів, різних новацій, емоційній стійкості тощо.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Наук. керівник: А. М. Богущ; авт. кол-в: Богущ А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л. та ін. К., 2012. 26 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-na-sajt-ostatochnij.pdf>
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посібник. К.: Академвидав, 2004. 352 с.
3. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій. Харків: Вид. група «Основа», 2009. 176 с.
4. Карпова Ю. А. Введение в социологию инноватики: учеб. пособие для студ. вузов. СПб.: Питер, 2004. 192 с.

5. Крутій К. Освітній простір дошкільного навчального закладу: монографія: у 2 ч. Ч. 1. Київ: Освіта, 2009. 302 с.
6. Машкіна Л. А. Підготовка студентів педагогічних училищ та коледжів до використання інноваційних технологій в дошкільних закладах: дис. ... канд. пед. наук. Рівне, 2000. 262 с.
8. Слостенін В. А., Подымова Л. С. Педагогика: инновационная деятельность. М.: Школа-Пресс, 1997. 220 с.
9. Слободчиков В. И. Антропологический подход в образовании и понятие среды. *Средовой подход в образовании: материалы междунар. науч.-практ. конф.*, 9–11 янв. 2003 г. Нижний Новгород, 2003. Ч. 1. С. 14–19.
10. Хуторской А. В. Педагогическая инноватика - рычаг образования. URL: <http://www.eidos.ru/journal/2005/0910-19.htm>
11. Эльконин Д. Б. Психическое развитие в детских возрастах: избранные психологические труды. М.: Ин-т практической психологии; Воронеж: МОДЭК, 1995. 416 с.
12. Ярошинська О. Середовищний підхід в професійній освіті: теоретичні засади та перспективи впровадження. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2011. № 4. (Ч. 1). С. 104–109. URL: [file:///C:/Users/admin/Downloads/ppsv_2011_4\(1\)_19.pdf](file:///C:/Users/admin/Downloads/ppsv_2011_4(1)_19.pdf)

Тетяна Гладюк, Микола Гладюк

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ ІЗ ПРИРОДОЮ

Релевантним принципом Нової української школи є безперервність освітнього процесу, спрямованого на забезпечення всебічного розвитку дитини [Закон України «Про дошкільну освіту», ст. 4]. Водночас актуалізується питання професійної підготовки фахівців у галузі дошкільної освіти як первинної ланки освітнього процесу загалом, оскільки саме вихователь має значний вплив на формування особистості дошкільника, його світогляду, моральних цінностей, вироблення норм поведінки. З огляду на це, перед педагогічними ЗВО постає завдання підготовки компетентних фахівців в галузі дошкільництва, здатних до самостійного вирішення